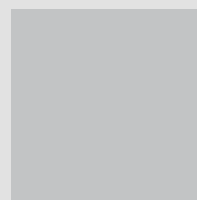
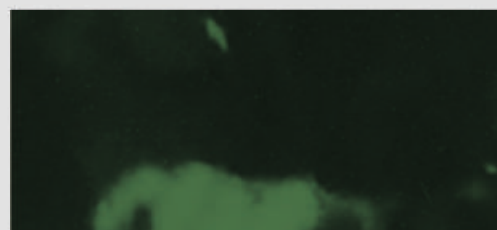

Antoni Hedza-Szary

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

ARCHIWA
PAŃSTWOWE
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Człowiek legenda

Historia życia Antoniego Hedy-Szarego, chociaż prawdziwa, współtworzy po dziś dzień legendę Polskiego Państwa Podziemnego. Jako dowódca oddziału partyzanckiego Armii Krajowej organizował brawurowe, a przy tym niezwykle skuteczne, akcje bojowe wymierzone w Niemców. Równie gorliwie chronił ludność cywilną regionu świętokrzyskiego, w którym wyrósł. Za walkę z władzą narzuconą Polsce po 1945 r. zapłacił wysoką cenę, lat spędzonych w stalinowskich więzieniach, a konsekwencje jego czynów dotknęły najbliższych. Siłę czerpał z wiary katolickiej, która była jej fundamentem. Do końca życia nieustraszenie świadczył o czynach żołnierzy AK. Był partyzanckim dowódcą w czasie wojny oraz strażnikiem pamięci w czasie pokoju.

← Antoni Heda-Szary, Suchedniów, styczeń 2004 r.
📷 Zbiory Jakuba Kowalskiego

Antoni Heda-Szary

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wczesne lata

1916

Antoni Heda urodził się 11 października 1916 r. w Małomierzycach pod Łżą, w średnio zamożnej rodzinie chłopskiej. Mimo dużych trudności, rodzice starali się zapewnić wykształcenie przynajmniej części z dziewięciorga dzieci. Chociaż pragnął zostać księdzem, po ukończeniu szkoły powszechnej, kontynuował naukę w Państwowej Średniej Szkole Technicznej w Radomiu. Od 1936 r. do września 1939 r., z roczną przerwą na służbę wojskową w 4. Pułku Piechoty Legionów w Kielcach, pracował w fabryce zbrojeniowej w Starachowicach.

- Akt urodzenia Antoniego Hedy, 1916 r. Nazwisko rodziny zapisywane było na przestrzeni lat w różny sposób, zarówno przez samego Antoniego jak i jego bliskich. Po 1956 r. konsekwentnie używał wersji Heda, a w 1993 r. zmienił je formalnie na Heda-Szary.
- 📄 Archiwum Państwowe w Radomiu

Urodził się w Hedy dnia piętnastego Października tysiąc dziewięćset osiemnastego roku. Nazwisko jego Jan Heda, ceteris deinceps laty magister, gospodarz rolny z Małomierzyc w obecności Antoniego Surówka ceteris deinceps oim lat i Józefa Surawskiego pisze lat wstąpił z Małomierzyc i skarał nam dać się pisać i wstąpił z Małomierzyc dnia jedynastego Października tysiąc dziewięćset ośmiu lat w południe z jego małżonki Antoniny z Dziurów trzydziści dwa lata magister. Trzeciemu tomie na chrzcie świętym w dniu dzisiejszym odbył się przez Księcia Władysława Korpikiewicza nadane zostało imię Antoni, a rodzicami jego chrzestnymi byli: Jan Kosno i Maryanna Marek. Akt ten stawiającemu i świadkom niepisaniemu prosiłamy podpisać.
Ks. F. Sobiech

Życiorys.
Urodziłem się dnia 11 października 1916 r. w Małomierzycach, gm. Tęczyńskie, pow. Łża. Rodzina chłopska, pod opieką rodziców, w gronie rodzinie. Skończyłem 7 lat i wstąpiłem do szkoły, gdzie nauka wyrobiła mi się uciążliwą, lecz w gronie dzieci nabrałem ochoty do dalszej pracy. W szkole rodzinnej skończyłem 5 oddziałów, potem przenieśliśmy się do 4 mis kl. szkoły w Radomiu. Podczas pobytu w tej szkole nabrałem wiele ochoty do nauki i zapragnąłem gorąco kontynuować naukę. To też po skończeniu 7 oddziału postanowiłem się nadprzełożyć i wybrać zawod technik, którego od najmłodszych lat polubiłem.

Heda Antoni.

- ↑ Życiorys Antoniego Hedy napisany po ukończeniu szkoły powszechnej.
- 📄 Archiwum Państwowe w Radomiu

↑ Rodzice Antoniego – Jan Heda i Antonina z Dziurów, data nieznana.

📄 Zbiory Jakuba Kowalskiego

„Obraz ojca, modlącego się na tle pól i łąk, w otoczeniu nas, dzieci, wymawiającego te słowa o Duchu Świętym – towarzyszył mi we wszystkich ważnych momentach mego życia”.

A. Heda, Wspomnienia „Szarego”,
Warszawa 1992, s. 6.

← Antoni Heda w gronie kolegów szkolnych, Radom, 1932 r.

📄 Zbiory Jakuba Kowalskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wojna

1939

← Antoni Heda pod koniec lat trzydziestych, przypuszczalnie w Warszawie.

▣ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

← Bitwa pod Iłżą.

▣ Muzeum Regionalne w Iłży

← Bagnet z bitwy pod Iłżą, podarowany Antoniemu Hedzie po wojnie przez uczestników walki.

▣ Edyta Krężolek, zbiory Jakuba Kowalskiego

↑ Brama wjazdowa do twierdzy Brześć. Po blisko roku w więzieniu, Heda został ostatecznie skazany na 12 lat zesłania na Sybir za nielegalne przekroczenie granicy.

▣ Narodowe Archiwum Cyfrowe

We wrześniu 1939 r. Heda znalazł się w szeregach 12. Dywizji Piechoty walczącej w bitwie pod Iłżą i na Lubelszczyźnie. Po klęsce powrócił w rodzinne strony. W styczniu 1940 r. przystąpił do konspiracyjnej organizacji Orzeł Biały, a następnie do Związku Walki Zbrojnej, gdzie przyjął pseudonim „Ząb”. W lipcu 1940 r., podczas próby przekroczenia granicy niemiecko-sowieckiej, został schwytany przez NKWD (sowiecką policję polityczną) i osadzony w twierdzy w Brześciu. Po ataku Niemiec na Związek Sowiecki trafił do obozu jenieckiego, skąd uciekł pod koniec 1941 r.

↑ Odznaka pamiątkowa 51. Pułku Piechoty Strzelców Kresowych, dowodzonego we wrześniu 1939 r. przez ppłk. Augusta Emila Fieldorfa. Pchor. Antoni Heda trafił do pułku po zdobyciu w okolicy Starachowic niemieckiego samochodu pancernego.

▣ Muzeum Armii Krajowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

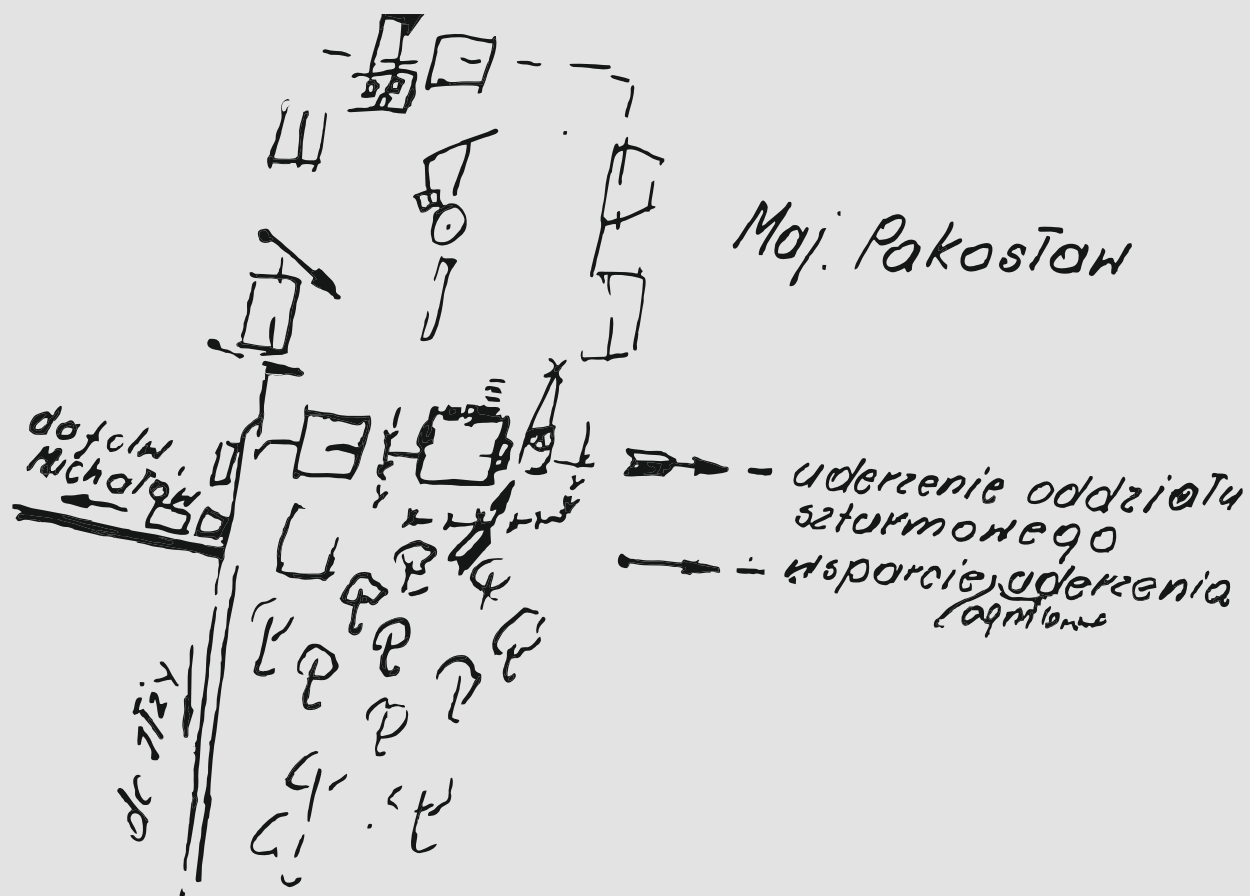
W konspiracji

1942

W 1942 r. odnowił działalność w ruchu oporu w okolicach Iłży. Mianowany w czerwcu komendantem Podobwodu AK „Dolina”, w stopniu podporucznika, wykazał się umiejętnościami organizacyjnymi oraz szkoleniowymi, skupiając w strukturach kilkuset żołnierzy. Od czerwca 1943 r. współpracował ze zgrupowaniem mjr. Jana Piwnika „Ponurego”, a 6 sierpnia, dzięki śmiałej akcji, zdobył bez strat własnych niemiecki areszt w Starachowicach. Większość spośród około 80 uwolnionych wstąpiła do oddziału „Szarego”.

↑ Antoni Heda około 1942 r., zdjęcie wykonane do fałszywej kenkarty. Posługiwał się wówczas pseudonimem „Szczupak”, później „Szary”.
▣ Zbiory Jakuba Kowalskiego

↑ Plan ataku na ufortyfikowany majątek w Pakosławiu, sporządzony przez Hedę po wojnie, w więzieniu we Wronkach. Celem przeprowadzonej z sukcesem 15 września 1943 r. akcji było zdobycie broni, amunicji i zaopatrzenia. Jesienią dokonano także odwetu na niemieckich kolonistach prześladowujących Polaków we wsi Gozdawa oraz konfiskaty pieniędzy z kasy w Starachowicach, która przyniosła ponad 2 mln zł oraz broń.

▣ Archiwum Akt Nowych

→ Lornetka Antoniego Hedy z okresu wojny.

▣ Edyta Krężolek, zbiory Jakuba Kowalskiego

← „Szary” z żołnierzami w czasie ćwiczeń ze strzelania, obok stoi kpr. „Bielik”, leżą: Józef Małek „Tygrys” (z karabinem) i Zdzisław Łęcki „Skalbmierz”, Lasy Starachowickie, listopad 1943 r.

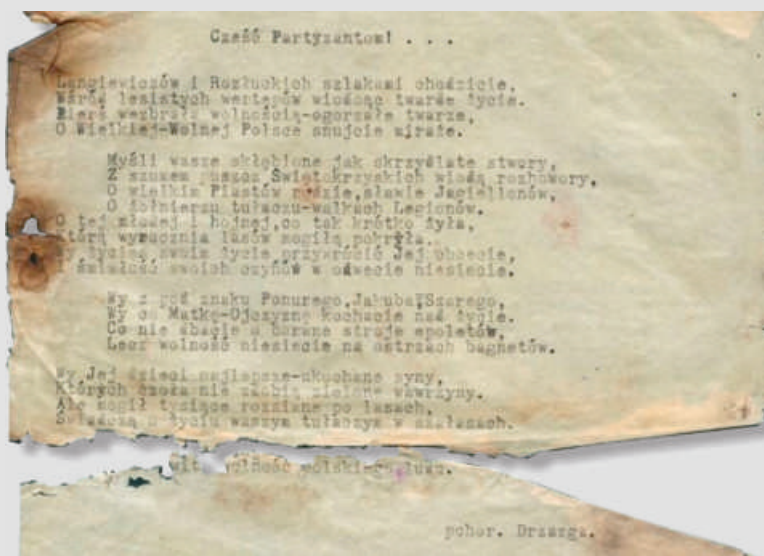
▣ Marian Langer, zbiory Jakuba Kowalskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

„Szaracy”

1943

→ Słowa pieśni partyzanckiej,
prawdopodobny autor:
pchor. „Drzazga”.
📄 Archiwum Akt Nowych

↑ Żołnierze II batalionu 3. Pułku Piechoty Legionów Armii Krajowej w charakterystycznych „szarackich” beretach. Stoją od prawej: kpr. Franciszek Sławiński „Szczodry”, por. Zygmunt Kiepas „Krzyk”, kpr. „Bielik”, płk Gwido Kawiński „Czesław”, NN. Klęczą: kpr. Władysław Nowak „Mech” i kpr. „Angor” (z karabinem), Lasy Chlewiskie, sierpień 1944 r.
📄 Zbiory Jakuba Kowalskiego

← Dentystka Eleonora Nawrocka „Lesia” i „Szary”, 1944 r.
📄 Archiwum Akt Nowych

Utworzony jesienią 1943 r. oddział partyzancki, którym dowodził, liczył około 100 żołnierzy. Ppor. „Szary” rozpoczął działalność od aktywnej pracy szkoleniowej ze swoimi ludźmi. Dzięki wprowadzonym zasadom (dyscyplinie, zakazie spożywania alkoholu, tępieniu kradzieży) dysponował kadrą charakteryzującą się nie tylko sprawnością bojową, ale także głębokim patriotyzmem i wysokim morale. Środki niezbędne do funkcjonowania „Szaracy” zdobywali wyłącznie na nieprzyjacielu, nie konfiskowali mienia cywili.

↑ Ksiądz Feliks Kowalik „Andrzej” udziela komunii „Szarakom”, 1944 r.
📄 Archiwum Akt Nowych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W czasie „Burzy”

1944

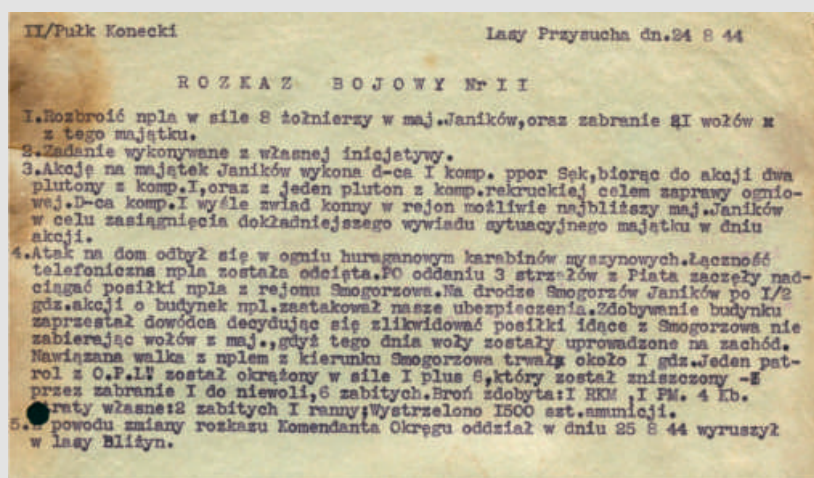
W kwietniu 1944 r. „Szary” z oddziałem stoczył walkę z Niemcami podczas oblawy w okolicy Jeleńca. Sukcesem okazała się również akcja rozbicia więzienia w Końskich (5/6 czerwca, uwolniono ok. 70 osób) oraz na pociąg w okolicach Wólki Plebańskiej (19 lipca, zdobyto znaczne ilości broni i amunicji). W czasie Akcji „Burza” por. Heda dowodził II batalionem w 3. Pułku Piechoty w ramach 2. Dywizji Piechoty Legionów AK, który we wrześniu walczył m.in. pod Radoszycami, Trawnikiem, Szewcami i Włoszczową. Po dekoncentracji, 8 października objął komendę nad 3. Pułkiem, który tego samego dnia odparł niemiecki atak w okolicy gajówki Piecyki. Ostatnia bitwa żołnierzy „Szarego” rozegrała się 5 listopada w Lasach Niekłańskich.

- ↑ Mosiężny orzełek Armii Krajowej, bity w latach 1942–1945.
- ▣ Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

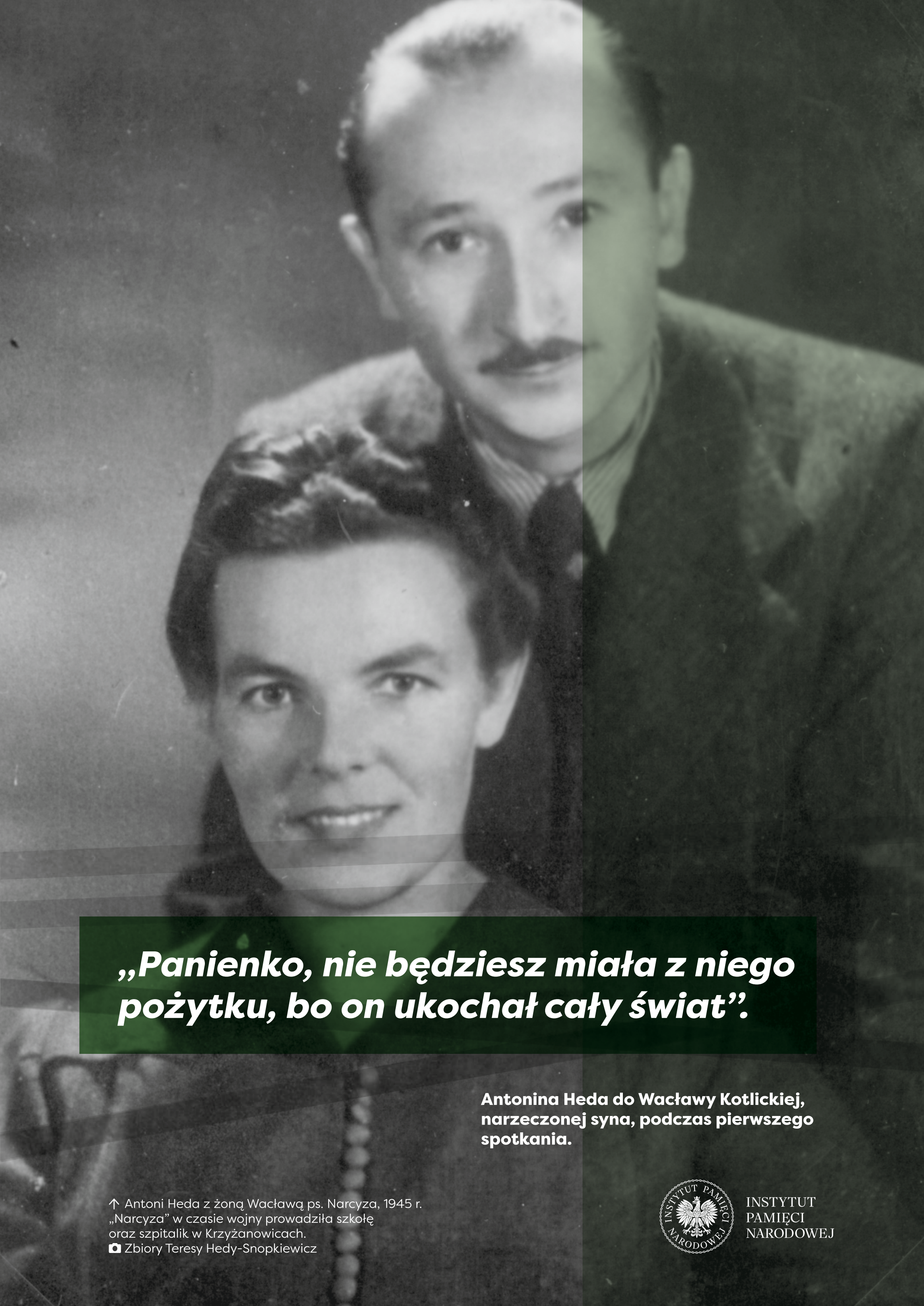
- ← Rozkaz „Szarego” z 24 sierpnia 1944 r.
- ▣ Archiwum Akt Nowych

- ↑ Dowództwo 3. Pułku Piechoty Legionów Armii Krajowej, od lewej stoją: kpt. Stanisław Poreda „Świontek”/„Świątek”, kpt. Michał Niwiński „Krok”, por. Antoni Heda „Szary”, por. Edward Nadarkiewicz „Narew” (za „Szarym”, w jasnym kaszkiecie), por. Władysław Molenda „Grab” (w rogatywce), NN, por. Henryk Wojciechowski „Sęk” (w berecie), ks. Feliks Kowalik „Andrzej” (bokiem) i NN, Trawniki, 10 września 1944 r.
- ▣ Archiwum Akt Nowych

- ↑ Defilada w Trawnikach, 10 września 1944 r. Salutuje por. „Szary”, maszeruje 3 kompania II batalionu 3. Pułku Piechoty Legionów AK, dowodzona przez por. Mariana Wujkiewicza „Judyma”.
- ▣ Zbiory Jakuba Kowalskiego

***„Panienko, nie będziesz miała z niego
pożytku, bo on ukochał cały świat”.***

**Antonina Heda do Wacławy Kotlickiej,
narzeczonej syna, podczas pierwszego
spotkania.**

↑ Antoni Heda z żoną Wacławą ps. Narcyza, 1945 r.
„Narcyza” w czasie wojny prowadziła szkołę
oraz szpitalik w Krzyżanowicach.
📷 Zbiory Teresy Hedy-Snopkiewicz

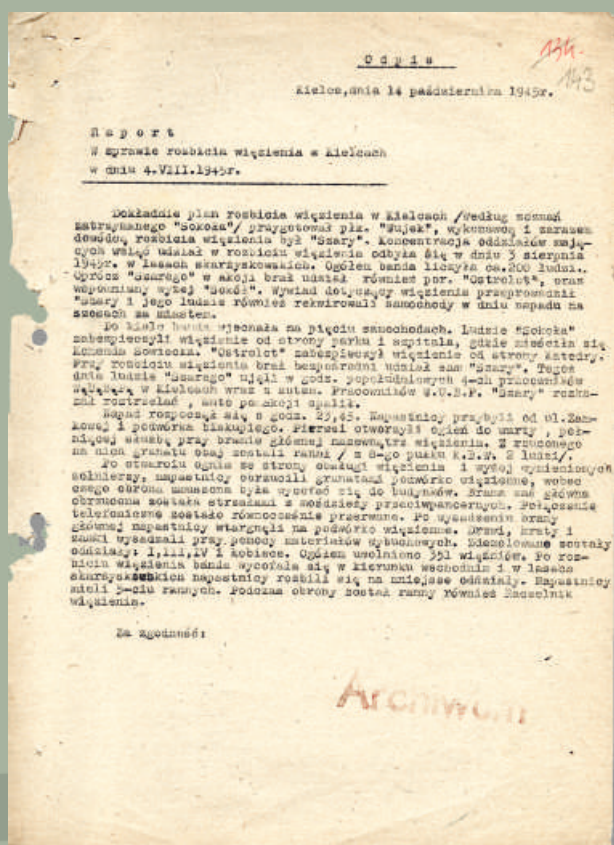

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1945

„Szary” nie zostawia swoich

Po rozwiązaniu Armii Krajowej, zdeorientowany Heda, rozważał ujawnienie oddziału przed władzami komunistycznymi. Pozostawał jednak w kontakcie z dawnymi dowódcami, którzy rozwijali struktury konspiracyjnej organizacji „Nie”. Ostatecznie rozwój sytuacji w kraju (aresztowania AK-owców) sprawiły, że na przełomie czerwca i lipca 1945 r. postanowił rozbić więzienie w Kielcach. W nocy z 4 na 5 sierpnia 1945 r. oddział dowodzony przez kpt. „Szarego” przeprowadził atak i uwolnił 354 więźniów.

↑ Raport Urzędu Bezpieczeństwa opisujący przebieg akcji na kieleckie więzienie, 1945 r. W rozbiu wzięły udział grupy partyzanckie por. Włodzimierza Dalewskiego „Szparaga”, por. Henryka Podkowińskiego „Ostrolota”, por. Stefana Bembińskiego „Harnasia”, por. Henryka Wojciechowskiego „Sęka”, por. Zygmunta Bartkowskiego „Zygmunta” oraz ppor. Wacława Borowskiego „Niegolewskiego.”

📍 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

← Widok na dziedziniec więzienia przy ul. Zamkowej w Kielcach, data nieznana. Wiosną 1945 r. Urząd Bezpieczeństwa Publicznego więził w nim żołnierzy AK, m.in. dowódcę 2. Dywizji Piechoty Legionów AK płk. Antoniego Żółkiewskiego „Lina”, trzech braci i dwóch szwagrów „Szarego” oraz jego bliskiego współpracownika – por. Zygmunta Kiepa „Krzyka”.

📍 Muzeum Historii Kielc

„Robota z wysadzaniem cel odbywała się powoli, gdyż trzeba było zachować dużą ostrożność, żeby nie ucierpieli uwalniani. (...) Zdarzało się, że znajdującym się w celach naszym kolegom wrzucaliśmy przez okno ładunek, żeby sami od wewnątrz wysadzali zamki w drzwiach”.

A. Heda, *Wspomnienia „Szarego”*, Warszawa 1992, s. 221-222.

← Ryngraf, który „Szary” nosił w czasie rozbiu więzienia.

📍 Edyta Krężolek, zbiory Jakuba Kowalskiego

↑ Odwrót partyzantów po akcji rozbiu kieleckiego więzienia, od prawej jeden z uwolnionych, por. Ludwik Wiechuła „Jeleń”, następny kpt. Heda, 5 sierpnia 1945 r.

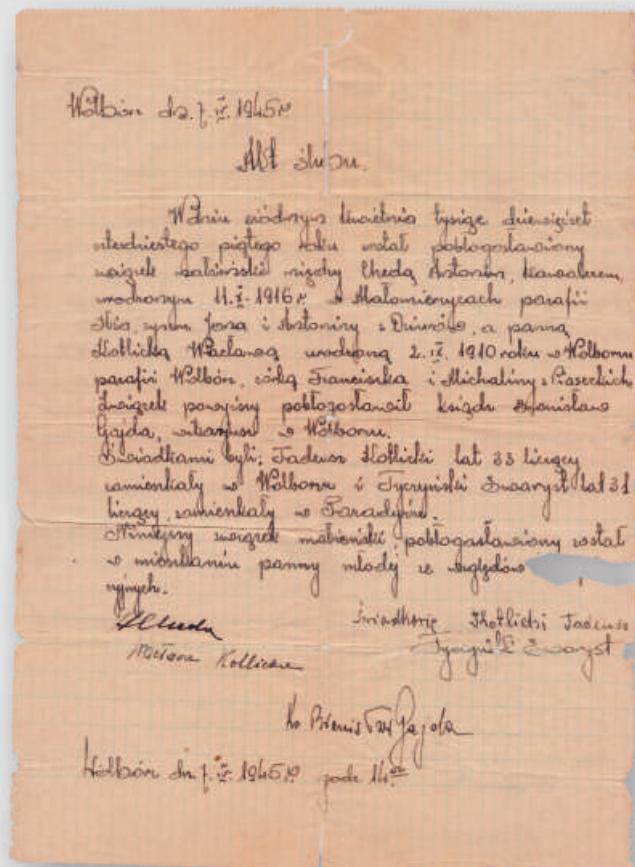
📍 Zbiory Jakuba Kowalskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W ukryciu

1945

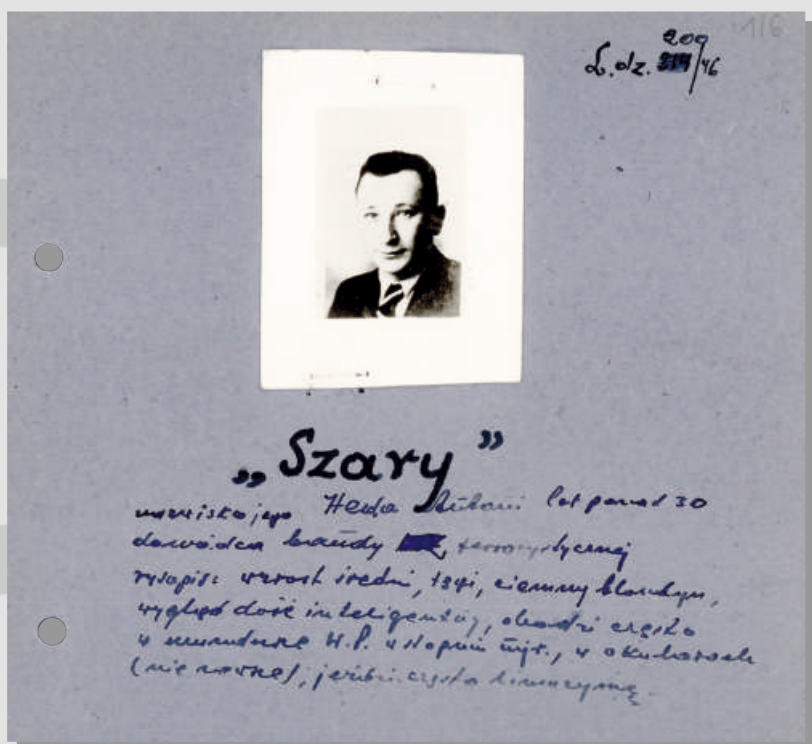
← Akt ślubu Wacławy i Antoniego, Wolbórz, 7 kwietnia 1945 r. Małżeństwo, ze względów konspiracyjnych, zawarte zostało w domu rodzinnym panny młodej i nie figurowało w żadnych dokumentach kościelnych.
 ■ Zbiory Marii Hamilton

Po akcji w Kielcach „Szary” awansowany został na majora. Ścigany listem gończym, musiał się ukrywać. Posługując się nazwiskiem z czasów okupacyjnych, Antoni Wiśniewski, wielokrotnie zmieniał pracę i miejsce zamieszkania. Ponieważ w międzyczasie założył rodzinę, w tułaczce towarzyszyła mu żona Wacława, a później również córki Teresa i Maria. W drugiej połowie 1947 r. Hedowie rozważali nawet ucieczkę za granicę.

↑ Ślub Wacławy Kotlickiej i Antoniego Hedy, Wolbórz, 7 kwietnia 1945 r.
 ■ Zbiory Teresy Hedy-Snopkiewicz

→ Wacława Heda z córkami Teresą i Marią w Emilanowie, 1947 r.
 W połowie 1947 r. Heda otrzymała posadę kierownika w Państwowych Zakładach Ceramicznych w Emilanowie koło Ostródy. Rodzina wiodła tam spokojne życie zaledwie przez rok.
 ■ Zbiory Teresy Hedy-Snopkiewicz

← Poszukiwani członkowie nielegalnych organizacji, 1946 r.
 ■ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Aresztowanie, wyrok, więzienie

1948

W lipcu 1948 r. Antoni Heda został aresztowany, a po trwającym do listopada 1949 r. śledztwie oskarżony m.in. o działalność w „nielegalnej organizacji mającej na celu obalenie przemocą ustroju” oraz atak i rozbięcie więzienia w Kielcach. Proces przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Kielcach rozpoczął się 19 grudnia 1949 r., a wyrok zapadł 4 stycznia 1950 r. Orzeczoną karę śmierci zamieniono ostatecznie na dożywotnie pozbawienie wolności. Wyrok odbywał w więzieniach w Kielcach, Rawiczu, na warszawskim Mokotowie oraz we Wronkach.

↑ Antoni Heda, fotografia sygnalityczna wykonana w Wojewódzkim Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego w Kielcach, 15 kwietnia 1949 r. Po aresztowaniu „Szary” przewożony był kolejno do Końskich, Warszawy i Kielc. Wszędzie był wielokrotnie przesłuchiwany przez funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa.

📁 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

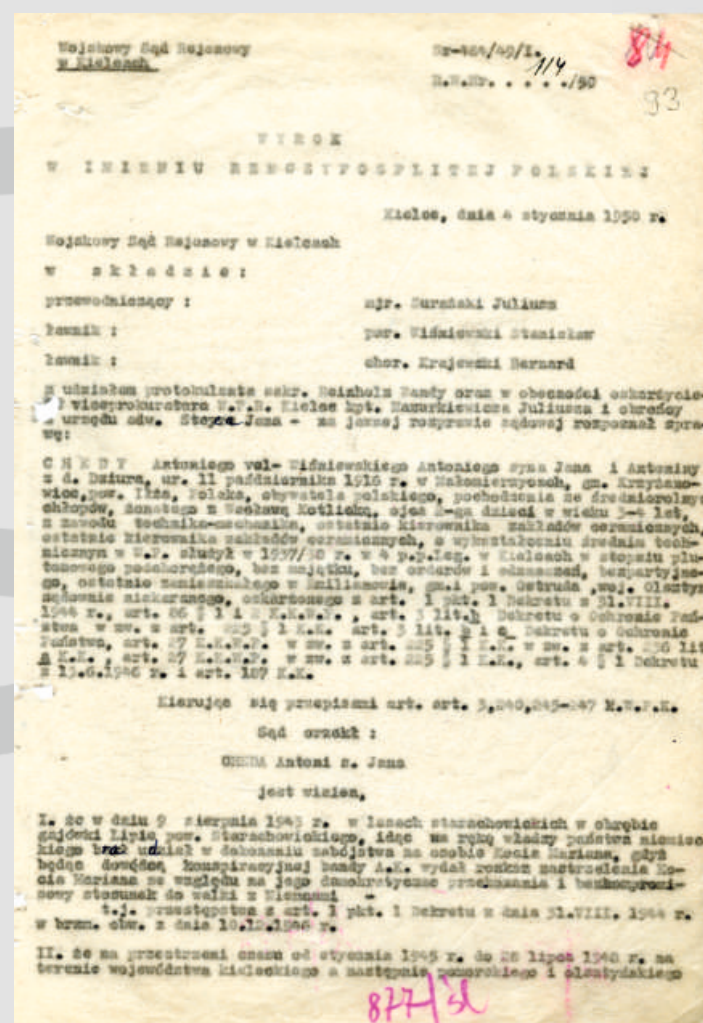

↑ Brama wjazdowa więzienia we Wronkach, widok przedwojenny. Dopiero po przeniesieniu do Wronek (maj 1953 r.) „Szary” mógł spotkać się z bliskimi po raz pierwszy od czasu zapadnięcia wyroku. Tam również, 26 listopada 1953 r. Hedowie wzięli ślub cywilny.

📁 Narodowe Archiwum Cyfrowe

→ Wspomnienia napisane przez Antoniego Hedę w więzieniu we Wronkach, 1956 r.

📁 Archiwum Akt Nowych

← Wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w Kielcach, 4 stycznia 1950 r.

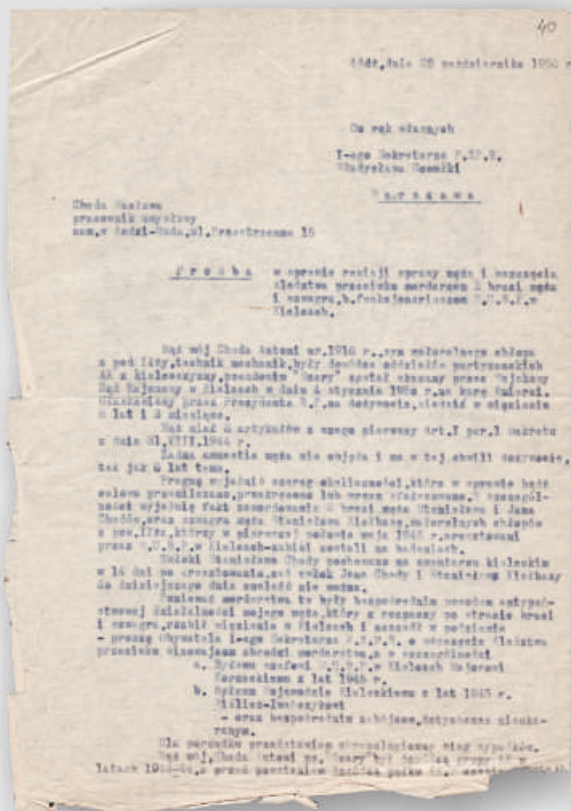
📁 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wolność

1956

← Prośba Wacławy Hedy do Władysława Gomułki, I sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Łódź, 29 października 1956 r. Dzięki wstawiennictwu Zenona Kliszki, ówczesnego wiceministra sprawiedliwości, w listopadzie 1956 r. Heda otrzymał zgodę na półroczną przerwę w odbywaniu kary.

■ Archiwum Akt Nowych

→ Stalówki produkowane przez Antoniego Hedę w latach sześćdziesiątych. Po wyjściu na wolność „Szary” prowadził własny zakład galwanizacyjny, a następnie produkujący stalówki oraz długopisy.

■ Edyta Krężolek, zbiory Jakuba Kowalskiego

↑ Heda podczas uroczystości w Skarżysku-Kamiennej, 1958 lub 1959 r. Po „odwilży” 1956 r. szereg działań inicjował Związek Bojowników o Wolność i Demokrację. Mimo iż „Szary” uczestniczył w nich, to jednak nigdy nie wstąpił do organizacji.

■ Archiwum Akt Nowych

„Szary” wyszedł na wolność 16 listopada 1956 r., w wyniku ówczesnej sytuacji politycznej w kraju i usilnych prób, kierowanych do wysoko postawionych osób przez jego żonę i podkomendnych. Zamieszkał w Warszawie i szybko zaangażował się w ożywioną aktywność kombatanatów, głównie na Kielecczyźnie, której celem było upamiętnienie wojennej działalności żołnierzy Armii Krajowej. W 1959 r. został przez sąd częściowo zrehabilitowany.

↑ Antoni Heda „Szary”, 1957 r.

■ Zbiory Jakuba Kowalskiego

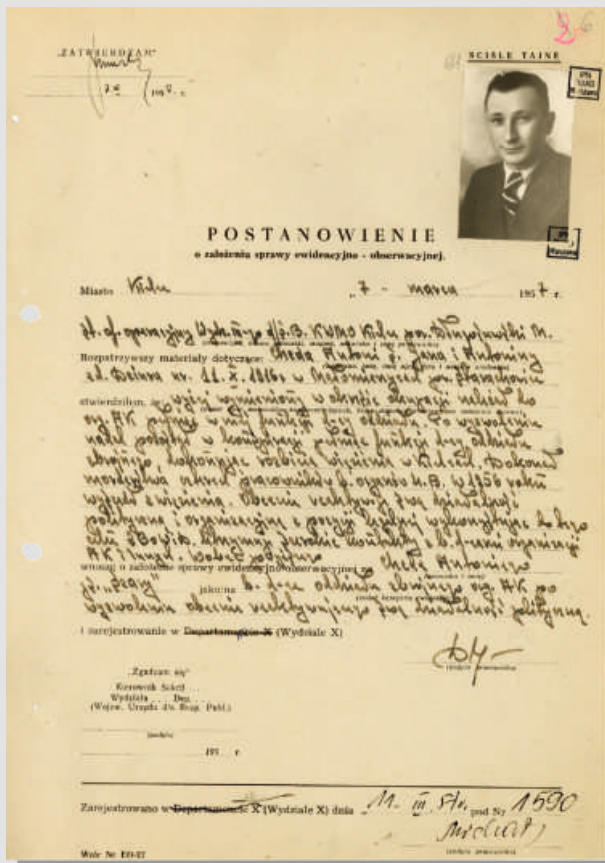

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pod obserwacją

1957

Nowym celem było dla „Szarego” upamiętnianie i upowszechnianie działań Polskiego Państwa Podziemnego. Jednak wszelkie inicjatywy, jak odwiedzanie miejsc walk oddziałów AK, czy spotkania z byłymi żołnierzami, postrzegane były przez władzę komunistyczną jako potencjalne zagrożenie. Z tego powodu, przez lata był podsłuchiwany i obserwowany. Donosili na niego również tajni współpracownicy, zwербowani przez Służbę Bezpieczeństwa niekiedy wśród bardzo bliskich osób.

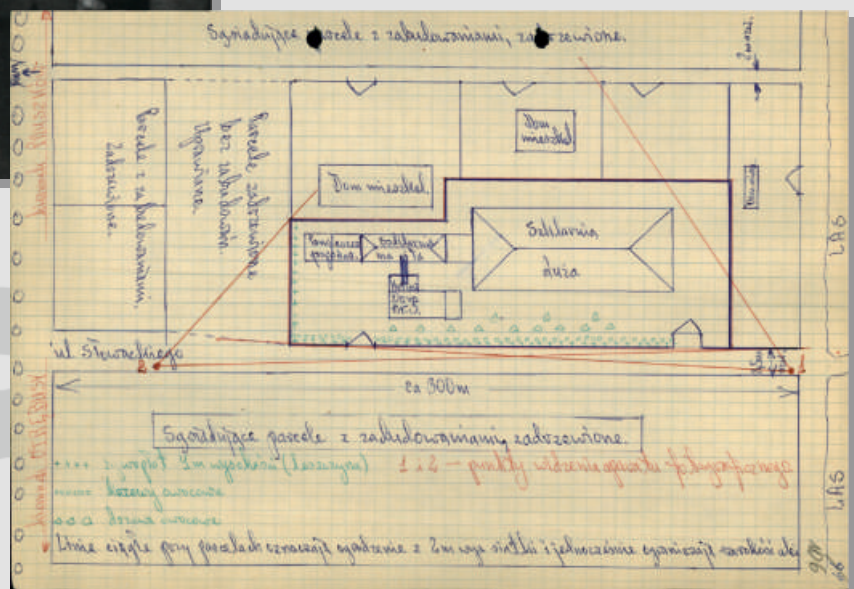
← Postanowienie o założeniu sprawy ewidencyjno-obszaryjnej, 7 marca 1957 r.

➤ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

← Uroczystość odsłonięcia pamiątkowej tablicy w miejscu walk oddziałów AK w Ciecierówce, 12 sierpnia 1979 r. Na zdjęciu oznaczono: Antoniego Hedę (1), Stanisława Mazanka (2) oraz Mariana Pastuszkę (3). Wydarzenia z udziałem „Szarego” były drobniogowo dokumentowane przez SB w celu zidentyfikowania uczestników.

➤ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

↑ Plan zabudowań Antoniego Hedę w Kaniach wykonany przez SB, 1975 r. Z czasem „Szary” zamieszkał w podwarszawskich Kaniach, gdzie zbudował dom i założył gospodarstwo rolne. Uprawa kwiatów i warzyw stała się źródłem rodzinnego utrzymania.

➤ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

„Jestem więc z moją rodziną i moimi żołnierzami, którzy stali się dla mnie drugą rodziną. Jeśli kiedyś zaniedbywałem rodzinę, a może jeszcze i dziś – robię to dla nich. To mój obowiązek”.

**A. Heda, Wspomnienia „Szarego”,
Warszawa 1992, s. 318.**

↑ „Szary” w gronie byłych podkomendnych i ich bliskich, Ćmielów, 12 lipca 1982 r. Na zdjęciu widoczni m.in.: Zdzisław Jasiczek „Wyrwa” (siedzi w pierwszym rzędzie, po środku), Kacper Marian Lis „Kula” (siedzi w drugim rzędzie, drugi po prawej), Antoni Heda (stoi, pierwszy po lewej), Zbigniew Szczepański „Pocisk” (stoi w środku) oraz wieloletni fotograf kombatantów Tadeusz Religa (siedzi w drugim rzędzie, pierwszy po prawej).

📷 Zbiory Jakuba Kowalskiego

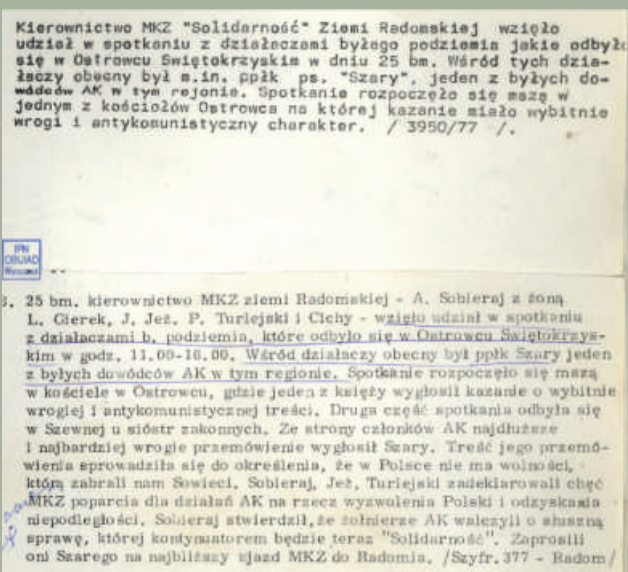

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Najstarszy internowany

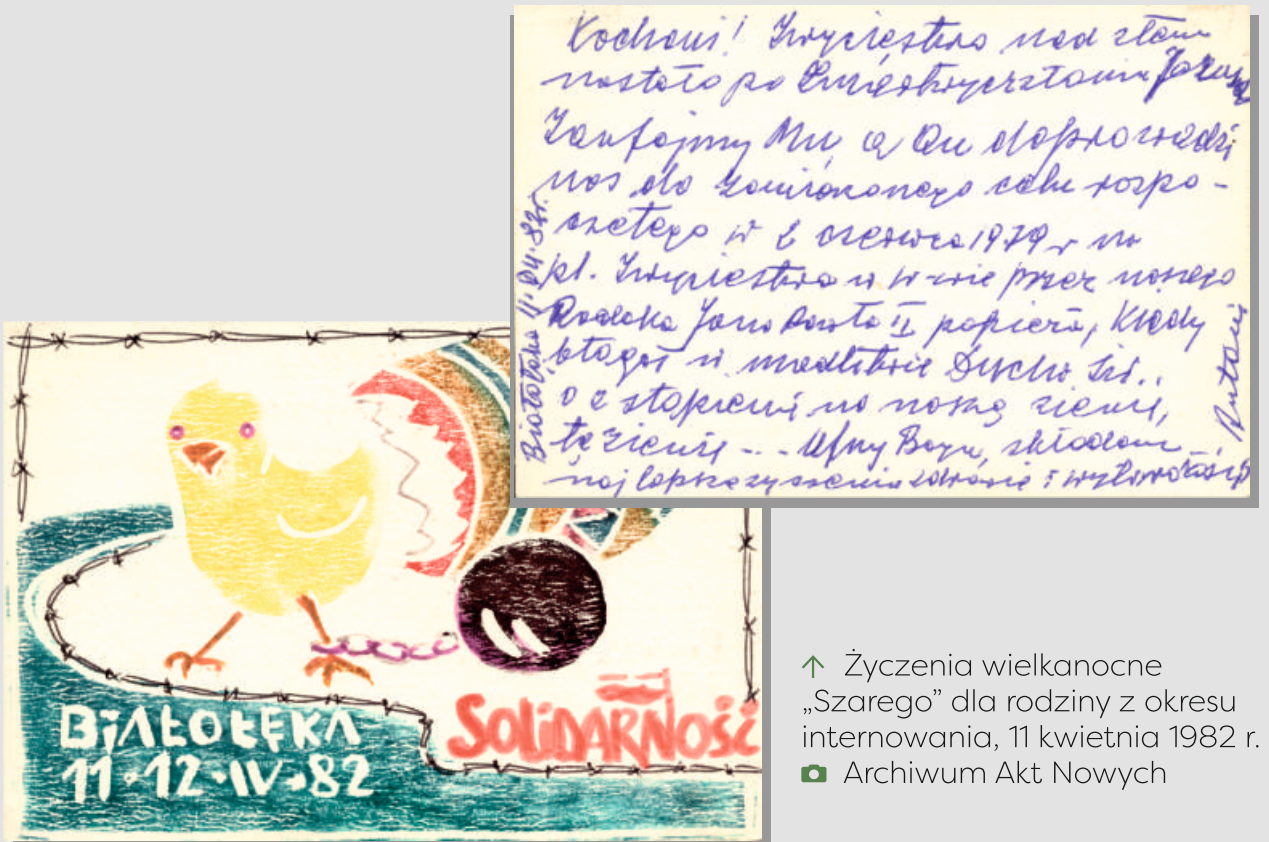
1981

W latach siedemdziesiątych XX w. utrzymywał kontakty z przedstawicielami organizacji opozycyjnych, m.in. Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela. Później współpracował z „Solidarnością”, 12 grudnia 1981 r. wybrany został przewodniczącym jej Krajowego Koła Kombatantów. Po półrocznym internowaniu w czasie stanu wojennego, mimo wielokrotnego zatrzymywania przez SB i przeprowadzanych w domu rewizji, kontynuował swoją wcześniejszą działalność do końca PRL.

↑ Informacje dotyczące udziału „Szarego” w spotkaniach z członkami „Solidarności”, styczeń 1981 r.

📁 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

↑ Życzenia wielkanocne „Szarego” dla rodziny z okresu internowania, 11 kwietnia 1982 r.

📁 Archiwum Akt Nowych

↑ „Szary” z uczestnikami Marszu Szlakiem Pierwszej Kompanii Kadrowej, sierpień 1985 r.

📁 Zbiory Teresy Hedy-Snopkiewicz

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Usque ad finem

1990

↑ Protest środowisk kombatanckich w sprawie przekazania budynku PAST-y weteranom Armii Krajowej, Warszawa, 1994 r. „Szary” (pierwszy z prawej) z Gwiazdą Wytrwałości na piersi – to odznaczenie honorowe „dla tych, co za sprawę narodową do ostatniej krwi walczyli i do końca (łac. usque ad finem) wytrwali pod jej sztandarami” cenił najbardziej.

📁 Zbiory Teresy Hedy-Snopkiewicz

← Opaska członków Światowej Federacji Polskich Kombatantów.

📁 Zbiory Teresy Hedy-Snopkiewicz

↑ Gen. Antoni Heda-Szary podczas 61. rocznicy rozbicia więzienia w Kielcach, sierpień 2006 r.

📁 Zbiory Jakuba Kowalskiego

W 1990 r. działalność Hedy „Szarego” stała się wreszcie legalna – stworzył Światową Federację Polskich Kombatantów, w której zjednoczył ponad 30 organizacji. Z rąk Ryszarda Kaczorowskiego, ostatniego prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie, uzyskał awans na podpułkownika. Kandydował na senatora w pierwszych wolnych wyborach parlamentarnych w 1991 r. W kolejnych latach uhonorowany został stopniem pułkownika (1995) i generała (2006). Mimo sędziwego wieku, nieprzerwanie i aktywnie uczestniczył w uroczystościach rocznicowych.

↑ Plakat Wyborczej Akcji Katolickiej w wyborach do parlamentu w 1991 r.

📁 Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W pamięci

2008

Generał Antoni Heda-Szary zmarł 14 lutego 2008 r., w rocznicę przemianowania Związku Walki Zbrojnej w Armię Krajową, obecnie obchodzoną jako Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Armii Krajowej. Spoczywa u boku małżonki Wacławy na cmentarzu w Podkowie Leśnej. Za swoje zasługi był wielokrotnie odznaczany, m.in. Krzyżem Virtuti Militari i Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Został również doceniony przez społeczności lokalne – jest honorowym obywatelem miast na Kielecczyźnie, patronuje szkołom i ulicom.

→ Pomnik gen. Antoniego Hedy-Szarego, autorstwa Sylwestra Kielka i Leszka Drózdza, odsłonięto w Iłży 8 września 2009 r.

Edyta Krężolek

← Tablica upamiętniająca gen. Antoniego Hedę-Szarego w miejscu aresztowania w 1948 r. na dworcu w Gdyni Chyloni.

Marcin Węgliński

↑ Prace uczniów Szkoły Podstawowej im. gen. bryg. Antoniego Hedy-Szarego w Radoszycach, wykonane z okazji Dnia Patrona Szkoły w 2024 r.

Szkoła Podstawowa im. gen. bryg. Antoniego Hedy-Szarego w Radoszycach

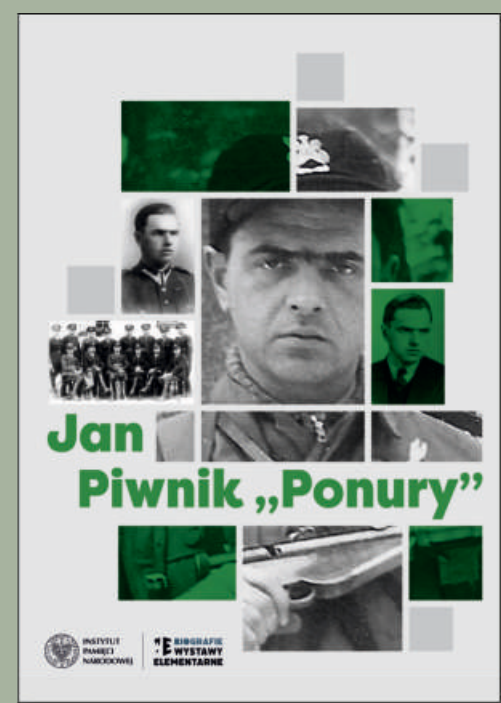
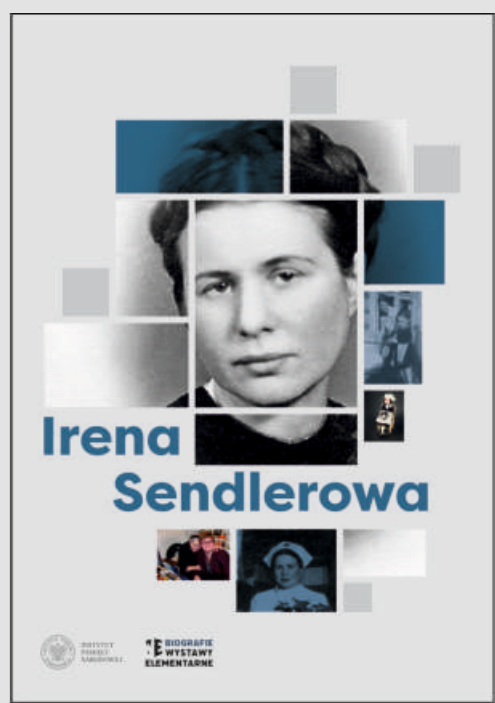
← Znaczki pocztowe z wizerunkiem Antoniego Hedy, wydawca: Poczta NuRTu Kielce, 1988 r.

Zbiory Jakuba Kowalskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy elementarne:

Autorzy: Edyta Krężolek

Recenzja: dr hab. Sebastian Piątkowski, Magdalena Śladecka

Koncepcja graficzna serii: Paulina Guła

Skład: Janusz Furmańczyk

Na wystawie wykorzystano zdjęcia autorstwa: Edyty Krężolek, Mariana Langer, Marcina Węglińskiego oraz dokumenty i fotografie ze zbiorów: Marii Hamilton, Teresy Hedy-Snopkiewicz, Jakuba Kowalskiego, Archiwum Akt Nowych, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Państwowego w Radomiu, Centralnego Archiwum Wojskowego, Muzeum Armii Krajowej, Muzeum Historii Kielc, Muzeum Hymnu Narodowego w Będominie, Muzeum Regionalnego w Iłży, Narodowego Archiwum Cyfrowego i Szkoły Podstawowej im. gen. bryg. Antoniego Hedy-Szarego w Radoszycach.

Partner wystawy:

 **ARCHIWA
PAŃSTWOWE**
ARCHIWUM AKT NOWYCH

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**